

krásky slovenska

ROČNÍK LII

ROMSDAL 1974 str. 86

2/75

KČS 5,— LR

Josef Moulis

Jan Mach

Zdeněk Kopelent

Zdeněk Lukeš

PŘES 150 TATRANSKÝCH VRCHOLŮ

ING. ZDENĚK LUKEŠ

Akce věnovaná památce 26 členů čsl. parade-santní brigády, kteří tragicky zahynuli v říjnu 1944 pod vrcholem Zadního Gerlachu ve Vysokých Tatrách.

Hřebenovka celého tatranského masivu byla komplexně absolvována jen jednou, a to expedicí „Tatry 1970“ (viz KS 7/70). Tehdy při krajně nepříznivých povětrnostních podmínkách vyrazila 8-členná vrcholová skupina podporovaná 12-člennou údolní skupinou 9. 2. 1970 na východ od Hutianského sedla. Po 32 dnech se vítala s údolním družstvem v Javorině jen trojice nejodolnějších – z. m. s. Ivan Dieška a bratři Pochylí. Na tehdejší podmínky podali členové expedice vynikající výkon: při 25 dnech pochodu bivakovali 17-krát, obešli pouze 4 tatranské vrcholy a 7 dní strávili na chatách.

Náš úkol chtěli jsme si podstatně ztížit tím, že se pokusíme o zimní přechod bez údolní podpůrné skupiny. Také jsme se chtěli pokusit přelézt bez obcházení všechny tatranské vrcholy a dolů na chaty sejít jen v případě krajní nouze. Tomu jsme podřídili i pečlivě zpracovaný plán: horolezecký denní postup cca 6 hodin letního průvodcovského času, vždy každý třetí-čtvrtý den zásoba s potravinami a palivem. Potravin bylo raději více, z každé zásoby se při nepříznivém počasí a vyčkávání na místě dalo vyžít 5–6 dní; déle v nečase při nečinnosti na hřebeni člověk stejně nevydrží. Počet účastníků se měl pohybovat optimálně mezi 2 dvojkami (min.) až 4 dvojicemi (max.). O konečném výběru nakonec rozhodly reprezentační, studijní a pracovní povinnosti, a tak jsme zůstali čtyři.

Zvláště velkou péči jsme věnovali otázkám vyzbroje; posloužily nám zkušenosti vlastní i našich předchůdců. Byli jsme si vědomi toho, že od otázky, jak budeme jíst a spát, je závislý celý výsledek akce, kterou jsme i s rezervami naplánovali na 25 dní. Základem byla domácí výroba: trojitě horolezecké boty z Botany Skuteč, bonekanové le-

zecké komplety (Bonex Teplice), péřové bivakové potřeby (Javoz Jablonec), 2 útočné stany (výborně se osvědčil typ „Nora“ z Javoze s laminátovou kostrou o váze cca 2 kg – dnes, bohužel, už opět nevyráběný). Zahraniční výroby byla jen dvě 40-metrová lana a vaříče (Bleuet a Juwel).

Celá naše čtyřka se dobře znala už pár let, poslední měsíce jsme pociťově honili „kondičku“ na běžkách i v tatranských stěnách. Těsně před odjezdem do Tater jsme úspěšně absolvovali u MUDr. J. Nováka první část srovnávacího výzkumu maximální zátěže na Katedře tělovýchovného lékařství LF UK v Plzni. Namlouvali jsme si, že jsme udělali všechno pro zdar podniku. Teď tedy ještě to podstatné, co nemůžeme ovlivnit – 2 týdny slušného počasí. Zvolili jsme si i opačný směr pochodu než expedice „Tatry 70“. Pochod od východu nám umožňoval v kompletním složení přechod celých Belianských Tater a navíc jsme sledovali cíl, aby s postupující fyzickou a zejména psychickou únavou klesala lezecká obtížnost terénu.

A jak vypadal vlastní přechod? Když jsme dorazili 16. 2. 1974 do Tater, nevypadalo to s počasím zrovna nejlépe. Následující 3 dny si sami rozdělíme naše dva metráčky potravin do 6 opěrných bodů na tatranském hřebeni: Sedielko, Prielom, Východné Rumanovo sedlo, Mengusovské sedlo a Kasprový vrch. Nízká oblačnost, vítr, sněžení a dole v pásmu lesa dokonce déšť, to je eventualita, se kterou se v únoru ve velehorách přeci jen nepočítá.

20. 2. 1974 neprší, a tak ráno vyrážíme na Belianske Tatry – Pepa a Zdeněk z Tatranské Kotliny, Honza a já na obtížnější úsek z Javoriny – se zbožným přáním, večer se sejít na Kopském sedle. Přání ale zůstává jen přáním. V husté mlze obě dvojky ztrácí orientaci a nouzově bivakují. Nám navíc dělá výšvih Muráně i lezecké starosti. Při jednom pendlu dokonce vyzkoušíme kvality mého sebezajištění za kosodřevinu v jeho strmé vápen-

cové stěně. Na vrcholu Nového pak navíc v mlze bloudíme a sestupujeme po nesprávném žeburu směrem na Ždiar. Po bivaku je ráno obloha vymetená a tak se dostáváme obloukem zpět na hřeben, kde objevíme stopy – naše vlastní! Nezbyvá, než znovu vylézt na vrchol Nového a již po pohodlném hřebeni se přes Havran a Ždiarskou Vidlu dostáváme v poledne na Kopské sedlo. Naproti na Hlúpém vidíme dvě spěchající postavičky – to je Pepa se Zdeňkem – které v nečase stihl stejný bivakový osud.

Konečně jsme zase pohromadě. Příští den se už koukáme na bílou vápencovou hradbu „Belánek“ ze hřebene Vysokých Tater. Lezecké tempo je s těžkými batohy pomalé, ale přesně stačíme přelézt naplánované denní úseky. Navíc lezeme přes všechny vrcholy a věže, takže horolezecké svědomí máme stále čisté. Počasí je velmi dobré, netušíme, že se nám i tady splní to nejdůležitější přání: počasí nám vydrží přesně požadovaných 14 dnů až do sedla Váha. Jediný den nás provází metelice při lezení úseku Sedielko–Široká věž–Zbojnícke věže–Ostrý štít, kde kousek pod vrcholem v závětrí bivakujeme. Silný vítr a mráz se při lezení na Kresaný roh podepíší na Pepovy ruce – veliké puchýře jsou neklamnou známkou omrzlin 2. stupně. Namažeme mu prsty Neopevitonem, zafačujeme a Pepa statečně pokračuje.

A tak stojíme v kompletní sestavě 2. března na vrcholu Zadného Gerlachu, u nohou pokroucené zbytky havarovaného vojenského letadla a sluncem a sněhem spálený věnec kosodřeviny. Věnujeme tichou vzpomínku těm, jejichž životy se zde před 30 léty skončily. Sovětské vojenské letadlo startující z polského Krosna ztratilo v mlze orientaci a výšku a jeho let se zastavil kousek pod vrcholem tatarského velikána.

V oblasti Gerlachu a dále na západ nás vítá větší množství sněhu, bohužel, stejně špatné kvality jako dosud. Jen pár metrů od ostří hřebene v severní stěně je to sypká neúnosná krupice, na jižních místech, vystavených občas slunci, zase vlhký sníh. Pila Batizovského hřebene, neméně ježatý závěr doliny Zlomisk, ukončený krásnými plotnami Rumanova sedla, to jsou zážitky, na které se nezapomíná. Přejít nás vyčerpává především psychicky, většinou se leze na zkráceném 15-metrovém laně současně bez jištění, kdy ani jeden z dvojice nesmí udělat chybu, která by znamenala pád. Maximální důvěra ve schopnost a zodpovědnost partnera na laně patří k nejpotřebnějším jistotám tohoto našeho „putování“.

Počasí se už definitivně kazí. Z Vysoké sestupujeme na Český štít a dále do sedla Váha ve sněhové kaši, která v malých lavinkách ujždí pod nohama. Já navíc trochu pokulhávám od výstupu na Malou Sněhovou kopu, kde se mě mírně po-

rouchalo koleno. Na fyzické opotřebování a prolezené prsty ale člověk automaticky zapomíná po prvním ranním dotyku skály. Nad Tatrami visí hustá šedá mračna, neklamná známka sněžení. K našemu táboru na Váhe ráno přicházejí od Popradského plesa slovenští horolezci, chystající se na Galerii Ganku. Pár tázavých pohledů na oblohu – a doprovázejí nás na vrchol Rysů, kde se s přáním vzájemných úspěchů v dalších dnech loučíme. To šťavnaté nezmrzlé jablko nám připadá jako dárek z jiného světa. Scházíme dolů k „Žabákovi“, stačíme ho akorát přelézt, než zmizíme v bílém mléku a sněhových vločkách. Na Žabiu vežu proto lezeme už zleva snadným hřebínkem, na šindelovitou skobovací šestku nemáme ani chuť, ani čas a možná už ani síly. Po menším bloudění v mlze na Volej věži si jenom klademe otázku, jak je to možné, když jsme tam byli už tolikrát. Do večera ale přesto dorazíme do Mengusovského sedla, kde nás čeká předposlední bedna.

Další den nám nabídnou Mengusovské štíty poslední úseky vážnějšího lezení. Počasí se sice ještě krátkodobě lepší, ale při večerním slaňování z Druhého Mnicha nás už zase obklopuje husté mléko mračen. Už se moc těšíme na Kasprový vrch, asi hlavně proto, že je tam jediná chata přímo na tatarském hřebeni. Viditelnost je téměř nulová, tetén je již lehký, zato orientačně svízelný. Tak ztratíme pohraniční patníky a z Hrubého štítu scházíme nesprávným hřebínkem do Polska. Než napravíme svůj omyl a najdeme správný směr postupu, ztratíme dost času a tak bivakujeme před posledním lezeckým úsekem naší pouti – spojovacím hřebínkem mezi Valentovou a Svinicí.

Kondice nám sice vydržela nad očekávání dobrá, ramena si už dávno zvykla na stálou 20-kilovou zátěž. Zato jsme dostatečně rozedraní, promočení a v těsných prostorách útočného stanu se stále častěji ohlašují svalové křeče v nohou. Proto když dorazí v noci k našim stanům pětice bratislavských horolezců, nemůžeme je ani umístit ve svých těsných příbytcích. Máme nedobry pocit spoluviny, protože také sešli po našich stopách do Polska, a tak je kamarádi z údolní skupiny čekají se stany a teplým jídlem dnes na Laliovém sedle zbytečně. Dáváme jim alespoň zdáráky, rezervní věci, vařič a jídlo; vyvažují dlouho do noci, ráno brzy startují. V duchu jim závidíme, že jsou za pár hodin u cíle své cesty, a na nás v mracích čekají celé Západní Tatry. O polední si se Zdeňkem tiskneme ruce na Laliovém sedle. Honza s Pepou neměli pro naše obvyklé pomalejší balení tentokrát pochopení a utekli nám do „civilizace“.

Na Kasprovém vrchu je dnes opravdu rušno, je neděle a proudy lyžařů nemají konce. Mírně nevrle tváře druhého páru otrhanců dávají tušit, že za hodinu čekání přišli už na to, že já mám

u sebe kasu. Pak následuje další posmutnění – v kase je jen 20 zlotých a za to dostaneme jen jediné pivo. Připijeme si několikrát dokola na to, co je již za námi i na to, co nás ještě čeká a začneme přemýšlet o tom, jak bychom obnovili rovnovážný stav našich dehydrovaných těl. Na meteorologické stanici vyzvedneme naši poslední bednu spolu se 4 páry lyžařských holí a 2 páry sněžnic a začneme uvažovat, kde bychom začali kramřit. Nakonec to odnesli výborní polští záchranáři z GOPRu, kteří nám umožnili celé odpoledne se přebalovat, sušit a napájet čajem v jejich služební místnosti. Poradí nám i s orientními problémy na začátku Západních Tater, probíráme historii hřebenevých přechodů a na konec diskutujeme o problému, zda se má spát na chatě, když je na hřebeni, nebo ne. Tvrdě prosazují, že si nehodláme zbytečně pokazit bilanci, a tak když jim o šesté večer končí služba a sjíždějí do Zakopaného, nechávají nám klíč jen s tím, kdyby jsme si to přesto rozmysleli. Dozorem pověřený financ je určitě překvapen, když večer postavíme stany na opuštěném plátě přímo před hotelem.

Ráno startujeme do poslední etapy. Podle Poláků bychom měli být za 3–4 dny v Zuberce. Oblačnost se trochu protrhala a tak v bystrém tempu přecházíme první kilometry z padesátakilometrové porce: Červené vrchy, Tomanovské sedlo a krátké odbočení na nejvyšší bod Západních Tater, Bystrou. Hned v sedle pod ní zakládáme jubilejní 20. bivač. S dneškem můžeme být navýsost spokojeni, přešli jsme téměř polovinu celé hřebenevky, navíc část s největšími výškovými rozdíly a kupodivu bez bloudění. Další den nám moc radosti nepřinese – šlapeme jako stroje v hustém mléku, kdy není vidět ani od patníku k patníku. Často pečlivě čistíme jejich hlavice, abychom zjistili, jak hranice vlastně probíhá. Škoda, těšili jsme se na krásné Roháče, ale jen veliké převěje a vítr zezdola profukující nám dávají tušit propast do Smutné doliny po naší pravici. Kolem třetí hodiny jsme ve Smutném sedle a rozhodujeme se pro poslední bivač v opuštěném záhrabu. Vítr nám celou noc zasypává stany sněhem, o který se s Pepoupřes stanová plátna až do rána přetlačujeme.

Konečně je tu poslední ráno, už stereotypní postup vstávání, vaření jídla a balení. Pošmourná obloha se pro dnešek slitovala a daruje nám i rozhled na poslední úsek naší cesty. Poslední zápis do vrcholovky na Baníkově a další vrcholy už utíkají pod nohama jako na běžícím pásu. Široké sedlo Pálenica, kde nás vítr téměř poráží, a nad ním štíhlá pyramida Sivého vrchu, pro nás o to krásnější, že z jejího vrcholu už naše cesta vede s kopce. Ufoukaný, tvrdý sníh, který nás provázel celými Západními Tatrami, místy už mizí, a tak po třech týdnech sundáváme mačky a sestupujeme na Bielou skalu.

Hroty stoupacích želez jsou ubroušeny na polovinu, takže jsme se snad neflákali. Na Bielej skale končí naše stokilometrová pouť přes tatranské velikány. Je sice odpoledne 13. 3. 1974, ale pro nás jeden z nejšťastnějších dnů našeho horolezeckého života. Splnil se nám velký sen, dostáli jsme svým předsevzetím a navíc jsme došli všichni bez maléru a v dobré pohodě. Dobrá osvědčená parta byla určitě vedle příznivého počasí najdůležitějším faktorem úspěchu. Když si tiskneme ruce, jsme podezřele na měkko. Taky poprvé uděláme samospouští foto kompletní výpravy, když už ani fotoaparát nemá kam spadnout: Jan Mach (Karlovy Vary), Zdeněk Kopelent, Zdeněk Lukeš a Josef Moulis (Plzeň).

Vše skončilo. Při cestě dolů do Zuberce je nám trochu smutno z toho, že nádherné dobrodružství o 22 dějstvích i s 21 studenými bivaky patří nenávratně minulosti. V hlavě se rodí celková bilance: 2 dny jsme ležli v Belianských, 17 ve Vysokých a 3 dny v Západních Tatrách. Spolu se 3 dny vynásek vychází akce TATRY 74 na 25 dní tvrdé roboty bez jediného dne odpočinku. Ani jednou jsme při přechodu nespali v tatranských chatkách, přešli jsme přes všech 150 vrcholů tatranského hřebene (14 – Belianske, 101 – Vysoké, 35 – Západné Tatry). I když není dost dobře možné srovnávat špičkové výkony v zimních Tatrách a nejvyšších horách světa, přesto mě naše šťastná výprava v něčem připomíná úspěšnou francouzskou expedici z r. 1955 na „Šťastnou horu“ – Makalu (8470 m) v Himálajích. Tutéž horu, která se tak macešsky zachovala k našim horolezcům. Šťěstí v horách je vrtkavé a nám se ho dostalo měrou vrchovatou. Tam, kde jiní často už bez potravin, v nemožném počasí scházeli na pokraji vysílení do některé z chat, tam jsme měli optimální počasí, přebytek jídla, dobrou kondici a ani nám nebylo moc zima. Měli jsme velké štěstí: dobře jsme jedli, obstojně spali a ani špatné počasí nás jediný den nezastavilo. Ke konci už jsme šli jak dobře namazané stroje. Dobrá výzbroj a fyzická forma byly garanty toho, že na dno sil ještě bylo daleko. Vyšla nám navíc perfektně i celá organizace akce. Vděčně jsme vzpomínali našich předchůdců a jejich zkušeností, a ani na ty, co přijdou po nás, jsme nezapomněli: obešli jsme 4 hřebenevé úseky:

Rovienkové sedlo – Rovienková veža (P 10, kl. II–III v sestupu slaněním),

Východný Železný štít – Východná Železná brána (P 5, kl. V–VI nebo P 6, kl. VI),

Vyšné Žabie sedlo – Žabia veža (KG 452, kl. VI–IV),

Štrbina pod Druhým Mníchom – Druhý Mních (KG 367, kl. IV–VI).

VÝBEROVÁ FOTOGRAFIA
Vo Veľkej Studenej doline
FOTO MILAN LEGUTKY